

ระบบการจัดหมู่หนังสือของดิวอี้ (Dewey Decimal Classification)

สำหรับเอกสารด้านประวัติศาสตร์ และข้อเสนอแนะ

โดย นพวรรณ จงวัฒนา*

ปัจจุบันห้องสมุดเฉพาะสาขาวิชา หลายสาขาวิชาประสบกับปัญหาในการเลือกใช้ระบบการจัดหมู่หนังสือสำหรับห้องสมุดของตน ห้องสมุดเฉพาะสาขาวิชาเหล่านี้มักเป็นสาขาวิชาที่เริ่มพัฒนาขึ้นมาในระยะ ๑๐ กว่าปีมานี้ เช่น ประวัติศาสตร์ นิเวศวิทยา เป็นต้น นักวิชาการในสาขาวิชาต่าง ๆ เหล่านี้ พัฒนาความคิดตลอดจนศึกษาค้นคว้าในสาขาของตน แล้วรวบรวมเรียบเรียงขึ้นเป็นหนังสือตำรา และเอกสารต่าง ๆ มากมาย และเป็นที่น่าแน่นอนว่า คำศัพท์ทางวิชาการใหม่ ๆ ย่อมจะเกิดขึ้นพร้อมกับการพัฒนาแนวความคิดเหล่านี้ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การที่มีหนังสือตำราและเอกสารในสาขาวิชาใหม่ ๆ โดยเฉพาะสาขาวิชาประวัติศาสตร์ เกิดขึ้นมากมายเช่นนี้ ก่อให้เกิดปัญหาแก่บรรณารักษ์หรือผู้ทำหน้าที่เก็บรวบรวมหนังสือ เอกสารในสาขาวิชานี้ให้เป็นระบบอย่างมาก และที่สำคัญที่สุดก็คือก่อให้เกิดความไม่สะดวกแก่นักวิชาการ นักวิจัย และนักศึกษา ในสาขาวิชานี้ที่จะเลือกใช้หนังสือและเอกสารที่ตนเองต้องการจะใช้ในห้องสมุดเป็นอันมาก

ระบบการจัดหมู่หนังสือซึ่งเป็นที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายทั่วโลก ๒ ระบบ คือ ระบบการจัดหมู่ของดิวอี้ (Dewey Decimal Classification) และระบบการจัดหมู่ของรัฐสภาอเมริกัน (Library of Congress Classification) ไม่ได้เปิดกว้างไว้สำหรับสาขาวิชาใหม่ ๆ ที่จะเกิดขึ้น ยกตัวอย่างเช่น ระบบการจัดหมู่ของดิวอี้ เป็นระบบการจัดหมู่ซึ่งถูกคิดค้นขึ้นมาก่อนที่วิชาประวัติศาสตร์จะก่อรูปร่างขึ้นเป็นวิชาการอย่างเป็นทางการ

---

* รองศาสตราจารย์ประจำสถาบันประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วุฒิ M.L.S. (University of Hawaii), สค.ม.(จุฬาฯ).

ระบบการจัดหมู่ของดิวี่แบ่งสาขาวิชาการต่าง ๆ ในโลกนี้ออกเป็น ๑๐ สาขาวิชาใหญ่ และในการจัดเก็บหนังสือนั้นก็จัดแยกประเภทหนังสือตามหมวดสาขานั้นภายใต้ ๑๐ กลุ่ม หมายเลขสาขาวิชาใหญ่คือ ตั้งแต่ ๐๐๐ ถึง ๔๐๐ สำหรับหมวดสังคมศาสตร์นั้นถูกจัดอยู่ภายใต้กลุ่ม ๓๐๐ และภายใต้กลุ่มนี้มีได้มีหมายเลขสำหรับวิชาประชากรศาสตร์รวมอยู่ด้วยเลย และเมื่อพิจารณาให้ละเอียดลงมาถึงหมวดย่อยภายใต้หมวด ๓๐๐ คือ ๓๐๑ ซึ่งเป็นหมวดเฉพาะสำหรับสังคมวิทยา ก็มีเพียง ๒ หมายเลขเท่านั้นที่ไว้ใช้กับหนังสือเอกสารทางด้านประชากรศาสตร์ คือ ๓๐๑.๓๒ เป็นเลขที่ให้ไว้สำหรับหนังสือประชากรศาสตร์ ซึ่งรวมเอาหนังสือที่เกี่ยวกับความหนาแน่น การเพิ่ม การลด การขยายตัว และคุณลักษณะทางประชากร และยังรวมถึงการย้ายถิ่นเข้า การย้ายถิ่นออก การย้ายถิ่นภายในอาณาเขตหนึ่ง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน เลขหมาย ๓๐๑.๔๒ ซึ่งเป็นเลขที่ให้ไว้สำหรับหนังสือเอกสารที่เกี่ยวกับการสมรสและครอบครัว ก็เช่นเดียวกับหมายเลขที่ได้กล่าวมาแล้วคือ รวมเอาเอกสารในหลาย ๆ หัวข้อเข้าไว้ด้วยกัน คือรวมเอาเอกสารเกี่ยวกับการสมรสที่ถือหลักหลายสามี หลายภรรยา การสมรสที่ถือหลักสามีคนเดียว ภรรยาคนเดียว เหตุการณ์ที่เกี่ยวกับการเกิดจนกระทั่งตาย การหย่าร้าง การสมรสใหม่ การสมรสระหว่างเผ่าพันธุ์ ระหว่างคนต่างวัฒนธรรมกัน และระหว่างคนต่างศาสนากัน เข้าไว้ด้วยกันในหมายเลขเดียว เมื่อพิจารณาในแง่ของสถิติภายใต้หมวด ๓๑๐ นั้น ก็มีหมายเลข ๓๑๒ เพียงหมายเลขเดียวที่เปิดไว้สำหรับหนังสือเอกสารทางด้านสถิติประชากรศาสตร์ทุกประเภท

การที่มีเลขเรียกหนังสือจำนวนจำกัด สำหรับสาขาวิชาประชากรศาสตร์นั้น ทำให้การจัดหนังสือและเอกสารในสาขาวิชานี้มีปัญหามาก เพราะตามข้อเท็จจริงแล้ว เนื้อหาของวิชาประชากรศาสตร์นั้นมีขอบเขตกว้างขวาง และศึกษาถึงองค์ประกอบต่าง ๆ มากมาย เช่น การเกิด การตาย การย้ายถิ่น การวางแผนครอบครัว การคุมกำเนิด นโยบายประชากร การกระจายตัวของประชากร ฯลฯ เป็นต้น การที่วิชาประชากรศาสตร์ซึ่งเป็นวิชาที่เกิดขึ้นใหม่ และมีขอบเขตของวิชากว้างขวางเช่นนี้ ก่อให้เกิดปัญหาในการจัดเก็บหนังสือ และเอกสารต่าง ๆ มาก หากใช้ระบบการจัดหมู่ของดิวี่ซึ่งมิได้เปิดกว้างไว้สำหรับสาขาวิชาใหม่ ๆ เลย ประการแรกก็คือ ทำให้หนังสือและเอกสารในหลาย ๆ หัวข้อมารวมอยู่ที่เดียวกันโดยมีหมายเลขซ้ำกัน ทั้ง ๆ ที่หนังสือและเอกสารนั้น ๆ มีเนื้อหาต่างกัน และห้องสมุดเฉพาะสาขาวิชาประชากรศาสตร์นั้น จะมีหมายเลขเรียกหนังสือที่ใช้ได้เพียงไม่กี่หมายเลขเท่านั้น บรรณารักษ์จะไม่สามารถแยกเก็บหนังสือ

ตามเนื้อหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประการที่สองในด้านของผู้ใช้ห้องสมุดก็จะพบปัญหาในการค้นหาหนังสือ คือผู้ใช้ห้องสมุดที่ต้องการค้นหาหนังสือในหัวข้อหนึ่ง กลับพบว่าหนังสือที่มีเนื้อหาเหมือนกันอยู่กระจัดกระจายตามที่ต่าง ๆ กัน แทนที่จะรวมอยู่ใกล้กัน

เมื่อพิจารณาถึง Subject Headings โดยทั่วไปแล้วนิยมใช้ Sear List of Subject Headings ควบคู่ไปกับระบบการจัดหมู่ด้วยกัน เป็นส่วนใหญ่ ในคู่มือเล่มนี้ก็มีคำศัพท์ในสาขาวิชาประชากรศาสตร์อยู่น้อยมาก จนไม่พอเพียงที่จะใช้ให้กับหนังสือเอกสารของสาขาวิชานี้ คำศัพท์ที่มีมักเป็นเพียงคำศัพท์พื้น ๆ ง่าย ๆ ที่ใช้กันอยู่ เช่น Population, Birth Control, Birth Rate, Census, Migration เป็นต้น ส่วนคำศัพท์เฉพาะซึ่งเป็นหัวข้อที่สำคัญในการศึกษาวิชาการสาขานี้ก็มิได้มีรวมอยู่ด้วยเลย เช่น Fertility, Mortality, Contraceptive Methods, Population Policy เป็นต้น ดังนั้นบรรณารักษ์ก็จะประสบกับปัญหาในการเลือกใช้ subject headings กับหนังสือหรือเอกสารแต่ละชิ้น นอกจากปัญหาในการเลือกใช้ subject headings แล้วยังพบว่าไม่สามารถจะหา subject headings ให้กับหนังสือในห้องสมุดของตน จาก Sear List of Subject Headings ได้เลย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาแล้วนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่า ระบบการจัดหมู่ของคิวอี้มีความเหมาะสมกับห้องสมุดเฉพาะสาขาวิชาประชากรศาสตร์น้อยมาก เพราะระบบการจัดหมู่ของคิวอี้ นั้นแบ่งแยกวิชาการต่าง ๆ ในโลกออกไปอย่างกว้างขวาง และมีเลขหมู่หนังสือให้แต่ละสาขาวิชาอย่างผิวเผิน จึงเหมาะสำหรับห้องสมุดที่เก็บรวบรวมหนังสือทุกประเภทและทุกสาขาวิชา เช่น ห้องสมุดสาธารณะ ห้องสมุดโรงเรียน เป็นต้น ห้องสมุดเฉพาะสาขาวิชาควรมีระบบการเก็บรวบรวมหนังสือซึ่งคิดขึ้นเฉพาะสำหรับสาขานั้น ๆ เช่น การเก็บรวบรวมหนังสือเฉพาะสาขาวิชาแพทยศาสตร์ก็ควรใช้ระบบของ National Library of Medicine สหรัฐอเมริกา เป็นต้น

เมื่อบรรณารักษ์ และผู้ทำงานในการเก็บเอกสารของสาขาวิชาประชากรศาสตร์ ประสบกับปัญหาดังกล่าวต่าง ๆ ในการใช้ระบบการจัดหมู่สำหรับห้องสมุดเฉพาะสาขาวิชาของตนแล้ว ได้มีนักวิชาการในสาขาบรรณารักษศาสตร์ในต่างประเทศหลายท่านพยายามคิดค้นวิธีการเก็บรวบรวมหนังสือให้เป็นหมวดหมู่ที่คิดว่าดีและเหมาะสมที่สุดสำหรับเอกสารทางด้านประชากรศาสตร์เท่าที่รวบรวมมาเสนอไว้ในที่นี้คือ

๑. Lucas, Caroline and Margaret Osburn, editors. Population/ Family Planning Thesaurus. First edition. Chapel Hill: Technical Information Service, Carolina Population Center, 1975.

๒. Kolbe, Helen K. and Rita F. Bergman. Population/Fertility Control Thesaurus. Washington, D.C. : Population Information Program, Science Communication Division, Department of Medical and Public Affairs, The George Washington University, 1976.

๓. Speert, Kathryn H. and Samuel M. Wishik. Fertility Modification Thesaurus, With Focus on Evaluation of Family Planning Programs. New York: Division of Social and Administrative Sciences, International Institute for the Study of Human Reproduction, Columbia University, 1973.

๔. Forget, Jacqueline P. Population and Family Planning Classification. London: International Planned Parenthood Federation, 1975.

๕. Lucas, Caroline and Margaret Osburn. Population/ Family Planning Thesaurus. Second edition. Chapel Hill: Library, Carolina Population Center, University of North Carolina, 1978.

๖. Viet, Jean. Population Multilingual Thesaurus. Paris: Committee for International Cooperation in National Research in Demography, 1979.

ถ้าสังเกตจากรีชีการรวบรวมเอกสารดังกล่าวข้างบนทั้งหกวิธี ซึ่งถูกคิดค้นโดยหน่วยงานต่าง ๆ ที่สถาบันทางด้านประชากรศาสตร์และสาขาอื่นที่ใกล้เคียงกัน จะเห็นได้ว่า ส่วนใหญ่แล้วมีความเหมือนกันในแง่ของวิธีการ จะแตกต่างกันบ้างเล็กน้อยก็คือ แต่ละวิธีเน้นหนักในเนื้อหาวิชาบางแขนงไม่เท่ากัน วิธีการที่เหมือนกันคือใช้ Thesaurus เป็นพื้นฐาน ทั้งนี้

ก็เพราะผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่ไม่ว่าจะเป็นนักวิจัยหรือนักบริหารก็ตาม มักจะหาหนังสือตาม
หัวเรื่องที่ตนเองกำลังศึกษา มากกว่าจะ เฉพาะเจาะจงลงไปถึงผู้เขียนและชื่อของหนังสือ

บรรณารักษ์ห้องสมุดทางประชากรศาสตร์จะเลือกใช้วิธีใดกับห้องสมุดของตนนั้น
ควรจะศึกษาแต่ละวิธีให้ละเอียดเสียก่อนว่ามีความเหมาะสมกับห้องสมุดของตนเพียงใด เพราะ
เหตุผลดังที่กล่าวแล้วคือ แต่ละวิธีเน้นหนักในแต่ละเรื่อง (subject) ไม่เท่ากัน เช่น Carolina
Population Center เน้นในเรื่องประชากรศาสตร์มากกว่าของ International Planned
Parenthood Federation ซึ่งเน้นในเรื่องของการวางแผนครอบครัว ฉะนั้นหน่วยงานใดที่
กำลังประสบปัญหาเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมหนังสือและเอกสารทางด้านประชากรศาสตร์และสาขาวิชา
ที่เกี่ยวข้องอื่นเนื่องมาจากการได้รับหนังสือและเอกสารมามากมาย จนไม่ทราบจะเก็บรวบรวม
อย่างไรจึงจะค้นหาได้สะดวก อาจจะลองพิจารณาวิธีทั้งหกวิธีที่ได้แนะนำไว้ในข้อเขียนนี้ดูบ้าง
วิธีใดวิธีหนึ่งในหกวิธีนั้นอาจช่วยแก้ปัญหาในห้องสมุดของท่านบ้างไม่มากก็น้อย

หนังสืออ้างอิง

Abridged Dewey Decimal Classification and Relative Index,
devised by Melvin Dewey, the tenth edition. New York:
Forest Press, Inc., 1971.

Wistby, Barbara M., editor. Sears List of Subject Headings.
the tenth edition, New York: The H.W. Wilson Company,
1972.